

Politični pregled

Glosa k nemški oborožitvi

Nemčija je uvedla obvezno vojaško službo, katero ji versajska mirovna pogodba prepoveduje. To je bil najusodnejši dogodek zadnjih tednov. Svetovno oboroževanje je dobilo ogromen zamah.

Uvedba obvezne vojaške službe je bila v Nemčiji samo sankcija tajnega oboroževanja. Povišanje nemške produkcije v posameznih industrijskih panogah, zlasti v težki industriji, ki je bilo prikazovano kot uspeh Hitlerjeve gospodarske politike, češ gospodarska kriza je premagana, izvira izključno iz oboroževanja. Krupp prižiga zopet plavže, ki so bili pogašeni od l. 1932. Priprava splošne vojaške dolžnosti pa je bila izvedena v raznih nacističnih formacijah.

Kakor se pri oboroževanju vedno dogaja, je oborožitev oziroma povečana oborožitev enega tudi v tem primeru podžgala oboroževanje drugih. Že nekaj dni pred uvedbo splošne vojaške dolžnosti v Nemčiji, je angleška vlada objavila svojo Belo knjigo. V tem dokumentu je prikazala svetu — in zlasti svojim davkoplačevalcem — tajno nemško oboroževanje in zato potrebo, da tudi Velika Britanija vrže nekaj novih milijard za svojo armado, posebno za zračno brodogradnjo. Vickers je takoj mogel razdeliti letos visoko dividendo.

Tudi Francija je takoj za ogromne vsote zvišala svoj vojni proračun. Še prej je uvedla dveletno vojaško službo.

Vse, po nemški oborožitvi ogrožene države, predvsem pravkar omenjeni, hite zatrjevati, kakor tudi Nemčija s svoje strani, da je vsa njihova vojna sila samo defenzivna. Stara, že tolikokrat demaskirana laž!

Sila je v vsakem primeru zadnja sankcija pravice. Pravica izvira iz življenja, iz faktičnega stanja, ki je produkt razvoja tega življenja. Dokler bo na večjem delu zemeljske oble ves smisel sistema v tem, da niso koristi vladajočih posameznikov s koristmi družbe in koristi posameznih skupin vladajočih posameznikov med seboj v soglasju, toliko časa predstavlja sila vsakogar nevarnost za vse druge. To velja v podvojeni meri za oboroženo silo. Defenzive ni, ker pomeni naravna rast pravice kogarkoli ofenzivo za pravico drugega. Konflikt je neizbežen, če ne drugače, potem v obliki preventivne vojne. V preventivni vojni naj pa kdo razloči defenzivo od ofenzive!

Nemška odprta oborožitev pomenja, da je razvoj v povojni Evropi že toliko dozorel, da ne more nihče več prikriti nepremostljivih nasprotij, ki so samo še hujša, še obsežnejša kakor pa predvojna. V Evropo se vrača „stari, dobri predvojni svet“. Kakor so rimska pogajanja med Francijo in Italijo dvignila vse romantične zaveses kolonialne politike, tako je nemška oborožitev razgalila oborožitev drugih držav v njihovi resnični luči.

Eno izmed načel, v imenu katerih se je zlasti zadnje leto vodila svetovna vojna spričo vsaj navidezno rastoče revolucionarnosti širokih množic, je bilo načelo pravičnosti in enakopravnosti. Med Nemčijo in USA kot zastopnico entente je bil sklenjen dogovor, da se imajo mirovna pogajanja

voditi na osnovi Wilsonovega programa, ki je med drugimi vseboval tudi omenjeno načelo.

Versajski mir pa je naprtil Nemcem vso krivdo za vojno. Izhajajoč iz tega protislovje v zgradbi versajskega miru so Nemci v borbi zoper njega znali mobilizirati široke struje evropskega in ameriškega javnega mnenja. Odpravo versajskega miru so pred javnostjo prikazali kot vprašanje pravičnosti in enakosti. Nemška enakopravnost je postala stvar svetovne demokracije. Politika vlad, v katerih so imele večino stranke, katere moremo z večjimi ali manjšimi izjemami imenovati demokratične, je bila do Nemčije tudi čisto drugačna kakor politika reakcionarnih vlad.

Demokratično javno mnenje je danes lahko razočarano. Borba Nemčije za pravičnost in enakopravnost je pahnila svet za velik korak bliže svetovnemu konfliktu. Kako se bo v tem položaju demokratično javno mnenje odločilo? Prav gotovo se bo pojavila diferenciacija, ki je v ostalem že nekaj let na pohodu. Heriot n. pr., heroj francoske malomeščanske demokracije, tudi danes sedi v vladi, ki vodi proti Nemčiji „zdravo, tradicionalno, francosko politiko“. Javno mnenje onih plasti, ki po svojem družabnem položaju nimajo več interesa na dosledni demokraciji, upada in bo še bolj upadlo. Ali se bo na koncu oprijelo cenene trditve, da so Nemci Nemci, t. j. tisti narod, ki predstavlja tuj element v svetu evropske demokratične civilizacije? Da so Nemci barbarski narod grobe sile?

Ta trditve, da je vsega kriv nemški narod, je prav tako nevzdržna, kakor druga, da je vsega kriv nemški fašizem. Ko pa ni fašizem v današnji Evropi, v kateri je vsaka vlada, ta bolj ali manj, iznošeni plod imperijalizma, nobena nemška posebnost, čeprav ima nemški fašizem podobno kot laški posebne znake naroda, ki je zakasnelo stopil v svetovno tekmo industrijskih držav.

Razbesnelega evropskega oboroževanja je Nemčija toliko kriva, kolikor svetovne vojne. To se pravi, prav tako zelo ali prav tako malo kakor ostale evropske države.

Pred konec vojne in neposredno po vojni je, kakor omenjeno, vprašanje nemške krivde postalo v Evropi vprašanje najširših mas. To ni bilo teoretično, zgolj historično vprašanje, to je bilo praktično vprašanje, kako hočejo mase imeti urejeno Evropo v varnost svojega življenja.

Če je sedaj del javnega demokratičnega mnenja razočaran in gre v svoji razočaranosti tako daleč, da se je pridružil najhujši zunanje politični reakciji, dokazuje samo to, da vprašanje nemške krivde na vojni za preteklost in nemške krivde na svetovnem oboroževanju za sedanost ni zgolj formalno vprašanje, ampak globlje vprašanje preureditve vsega meddržavnega in s tem seveda tudi notranjega sistema.

Za široke mase, resnično interesirane na demokraciji, vprašanja mednarodne politike tudi nikoli niso bila formalna.

Joža Vilfan.